

Digipööre hariduses ja uuenduslik õppevara

1. Kuivõrd on digipöördede programmi meetmed ja käivitatud/käivitamisel tegevused kooskõlas Praxise uuringu „IKT-haridus: digioskuste õpetamine, hoiakud ja võimalused üldhariduskoolis ja lasteaias“ ning Riigikontrolli auditi „Riigi tegevus laste digioskuste tagamisel“ järeldustega ning millised on need kitsaskohad, millele endiselt piisavalt tähelepanu ei pöörata?

Riik näeb selget vajadust digipädevuse arendamiseks ja digivõimaluste eesmärgipäraseks kasutamiseks õppeprotsessis kui vahendit muutunud õpikäsituse rakendamise süsteemseks toetamiseks. Digipöördede programmis kavandatud meetmed ja tegevused on olulisel määral kooskõlas nimetatud analüüside järeldustega ning aitavad kõrvaldada neis analüüsid viidatud kitsaskohti. Olulist edasiminekut on suudetud saavutada digiõppevara kättesaadavuse ja IT-õppe laiendamisel, käivitatud on õpilaste ja õpetajate

digioskuste mõõtmine ning koolide digiküpsuse enesehindamine.

Peamiste väljakutsetena, millele on vaja digipöördede programmis rohkem tähelepanu pöörata, võib välja tuua: (1) õpetajate digioskuste arendamine; (2) haridustehnoloogilise toe tagamine õpetajatele; (3) õpetajate ja lapsevanemate teadlikkuse suurendamine digivahendite kasutamise kasuteguritest ja võimalustest.

2. Mil määral võimaldab õpetajate ja õppejõudude tasemekoolitus ja täienduskoolitus omandada tööks vajalikke digioskusi ja neid täiendada – mida tehakse hästi ja mis jätab soovida? Missugused on need digioskused ja teadmised, mida on vaja, kuid millega õpetajate koolitamisel seni piisavalt ei arvestata?

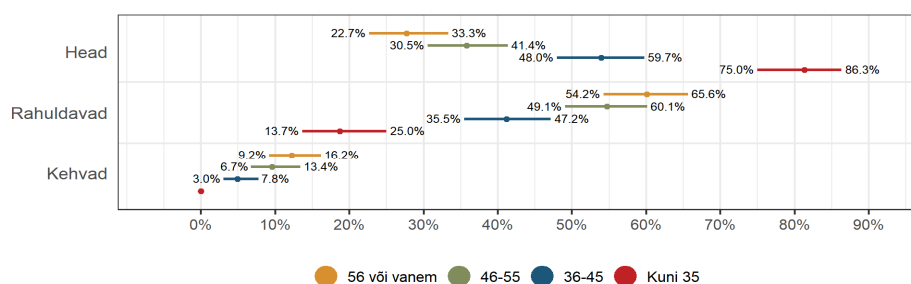
Õppejõududest veidi üle poole ning õpetajatest veidi alla poole hindab oma digioskusi heaks, seejuures hindavad nooremad oma digioskusi oluliselt kõrgemalt kui vanemad. Valdava osa õpetajate ja õppejõudude hinnangul on nende digioskused viimase 3 aasta jooksul muutunud paremaks.

Ligi poolte viimase kolme aasta jooksul klassi- või aineõpetaja eriala õppe lõpetanute hinnangul andsid õpingud tööks piisavad digioskused, kuid sama palju oli ka neid, kelle hinnangul ei olnud õpingud piisavad. Probleemiks on nii digioskuste õppe ebapiisav maht kui ka õppe sisu ja korraldus. Digioskuste omandamine õpetajakoolituses on ajaga paranenud, kuid õpetajakoolitusel digioskuste omandamise veel tulemuslikumaks muutmiseks on vaja üle vaadata nii õppe maht, õppe praktilisus kui ka käsitletavate teemade ulatus.

IT kiire arengu tõttu tuleb õpetajatel oma digioskusi pidevalt ajakohastada ning seepärast peab jääma oluline osa spetsiifiliste digioskuste täiendamisest täienduskoolituste kanda. Erilist tähelepanu tuleb pöörata vanematesse vanusegruppidesse kuuluvate õpetajate ja õppejõudude digioskuste taseme tõstmisele, motiveerides neid täienduskoolitustel osalema ning samuti arendades nende võimet digioskusi iseseisvalt täiendada.

Kõige enam soovivad õpetajad ja õppejõud täiendada oskust luua digitaalseid õppematerjale ning hinnata õpitulemusi digitaalses keskkonnas (testid, kontrolltööd, viktoriinid, eksamid internetis). Koolitajate hinnangul on vaja õpetajakoolituses rohkem tähelepanu pöörata järgnevale digioskusvaldkondadele: (1) ohutus ja turvalisus; (2) informatsiooni otsimine, (3) tõlgendamine ja hindamine; (4) eetika ja autoriõigused.

JOONIS 1. ÕPETAJATE HINNANG OMA DIGIOSKUSTELE VANUSEGRUPPIDE LÕIKES (% ÕPETAJATEST VANUSEGRUPPIDE KAUPA)

3. Missugused on peamised koolist tulenevad edu põhjused ja riskifaktorid õpilaste digioskuste arendamisel (9. klassi digipädevuse tasemetöö põhjal)? Missugused võiksid olla soovitud, mis võtaks arvesse koolide eripära ning sotsiaalmajanduslikest taustateguritest tulenevaid asjaolusid õppe korraldamisel?

Õpilaste digipädevuse tase on kõige tugevamalt seotud matemaatikaoskusega. Põhikooli matemaatika lõpueksami tulemus on positiivselt seotud nii digipädevuse testi üldise keskmise tulemuse kui ka testi eri osade keskmistega, sh sisuloome, probleemide lahendamine, kommunikatsioon, ohutus. Teiste õppeainete tulemuste mõju ilmnes vaid üksikjuhtudel. Sotsiaalmajanduslikest tunnustest mõjutab digipädevust negatiivselt maakondlik absoluutse vaesuse näitaja.

Teiste taustatunnuste (kooli õppekeel, omandivorm, õpetajate palk, IKT-aineringides osalejate osakaal, kooli digiküpsus jm) seost õpilaste digipädevusega analüüsis ei leitud.

Õpilaste digioskust mõjutavate koolist tulenevate edu põhjuste ja riskifaktorite tuvastamiseks on vaja teha kordusuuring kõikse valimiga.

4. Missugused võiksid olla alternatiivsed mudelid uuendusliku õppevara kättesaadavuse tagamiseks koolidele? Mis takistab praegu selle kasutuselevõttu ja kuidas ergutada koolide nõudlust digitaalse õppevara ja -vahendite laiaulatuslikumaks eesmärgipäraseks kasutuselevõtuks?

Digipöörde programmis kavandatud tegevuste tulemusena on oluliselt laienenud koolide võimalused digiõppevara eesmärgipäraseks kasutamiseks. Analüüsi käigus ei ilmnenud vajadust täiesti uute alternatiivsete lahenduste järele, et tagada digiõppevara kättesaadavus.

Vaja on jätkata süsteemsete digiõppevara loomise tegevustega seotud prioriteetide järgi, et teha koolidele ja õpilastele digiõppevara järjest enam kättesaadavaks. E-koolikoti arendamisel tuleb pöörata tähelepanu eelkõige portaalis olevate õppe-materjalide kvaliteedi ning kasutusmugavuse tagamisele.

Digiõpikute litsentside ostmine põhikooliastmele on hüppeliselt suurendanud digiõpikute kasutusaktiivsust, mis annab tunnistust sellest, et paljudele õpetajatele jäid digiõpikud oma hinna tõttu seni kättesaamatuks ning õpetajate huvi ja valmisolek nende kasutamise vastu on tegelikult märksa suurem.

Järjepidevaks digiõpikute arenduseks ning uute lahenduste kasutuselevõtuks on oluline säilitada digiõpikute turul konkurents ning tagada koolidele digiõpikute kättesaadavus koos valikuvabadusega kasutada eri kirjastuste digiõpikuid.

5. Millised on praeguse täiskasvanute digipädevuste koolituse sihtgrupid ja eesmärgid? Missugused on ettepanekud mõistlikuks rollijaotuseks tagamaks kõikide sihtgruppide adresseerimine ning sobiva sisuga koolituse kättesaadavus, samal ajal välistades dubleerimist. Mis ulatuses võiks täiskasvanud elanikkonna digipädevuste arendamisel tuge pakkuda riik ja kuivõrd võiks see jääda teistele huvitatud osapooltele (nö optimaalse vastutuse ulatus)?

Digitaalse kirjaoskuse baastase peaks olema kõigil Eesti inimestel. Inimeste tunnetuslikku digioskuste puudujääki, vajadust koolituse järele ning valmisolekut koolitustel osaleda ei ole uuritud ning selle kohta puudub ülevaade. Koolituste täpsemaks sihitamiseks võiks kaaluda täiskasvanud elanikkonna digioskuste koolitusvajaduse täpsemat kaardistamist.

Digitaalse kirjaoskuse baastase peaks olema kõigil Eesti inimestel. Baasoskusi tuleks määratleda kui kõikidele vajalikke ja nende omandamist tuleks

riiklikult toetada. Digitaalse kirjaoskuse parandamist kõige enam vajav sihtrühm on inimesed, kes ei ole ise varmad koolitustel osalema. Seepärast on vaja selle sihtrühmani jõudmiseks teha lisatööd (sh teavitus).

Kõrgema IT-oskuse tasemega seotud koolituse pakkumisel peaks olema täpselt määratletud, millise turutõrke ületamiseks see koolitus riiklikult korraldatakse ning kas sellega ei kaasne teiste ettevõtjate või sektorite jaoks konkurentsimoontust.